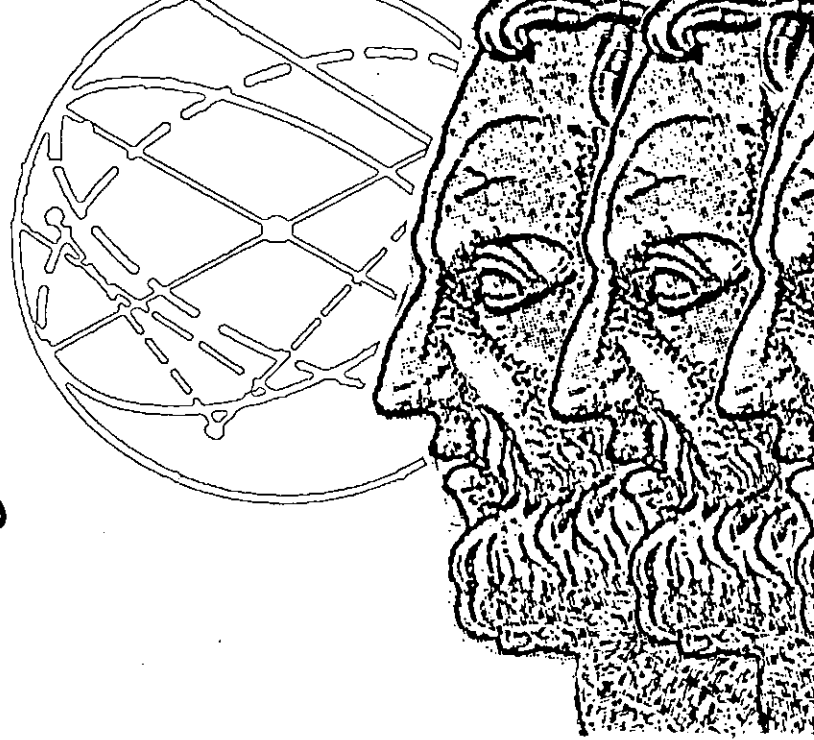

مشاهیر ریاضی جهان

برگرفته از: فرهنگ ریاضیات آکسفورد

ترجمه: غلامرضا یاسی پور

است. چنین پیش آمده که دنبالهٔ مزبور اهمیت شگفت‌انگیزی در ریاضیات جدید و محاسبه داشته باشد.

فوریه، ژوزف^۸ (۱۷۶۸ - ۱۸۳۰). فوریه مهندسی ریاضیدان و یکی از قابلترین مدیران ناپلئون بود. سهمی اساسی در نظریهٔ انتقال گرما داشت و بیشتر به‌خاطر نظریهٔ سریهای مثلثاتی‌اش، که اکنون سریهای فوریه نامیده می‌شوند، معروف است. این سریها از اهمیت فوق‌العاده‌ای در سراسر ریاضیات، فیزیک و مهندسی برخوردارند. در واقع، بسیاری از ریاضیات کاربردی جدید بدون آنها غیرقابل تصور است.

گالوا، اوارست^۹ (۱۸۱۱ - ۱۸۳۲). گالوا یکی از ترازدهای بزرگ تاریخ ریاضی است. او در سن ۱۹ سالگی، سهم‌بزرگی در نظریهٔ معادلات در زمینه‌ای که اکنون به‌عنوان نظریهٔ گالوا معروف است، به‌دست آورد و در سن ۲۱ سالگی در دویلی تیر خورد و کشته شد.

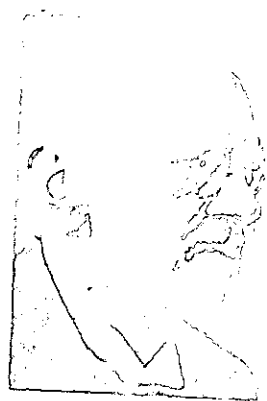
فرما، پی‌یر دو^۱ (۱۶۰۱ - ۱۶۶۵). فرما، از لحاظ حرفه، قاضی شهر تولوز، و در ایام فراغت، یکی از پایه‌گذاران قلمرو جدید ریاضیات بود. کارش در مورد مماسها الهام‌بخش نیوتن در طرح حساب دیفرانسیل و انتگرال شد. اصل می‌نیم‌سازی فرما در اپتیک نتایج عمیقی در سرتاسر فیزیک بعد از او داشت. فرما به‌خاطر کارهایش در نظریهٔ اعداد، از جمله قضیهٔ کوچک فرما^۲ و حدس همچنان اثبات نشدهٔ معروف به آخرین قضیه فرما^۳ به یاد مانده است.

فیوناتچی^۴ (در حدود ۱۱۷۰ - ۱۲۵۰) لئوناردوی پیزیایی^۵ معروف به فیوناتچی (پسر بوناتچی^۶) یکی از اولین اروپاییانی بود که بعد از عصر ظلمت پدیدار شد. او کارهای مهمی در هندسهٔ اقلیدسی انجام داد اما بیشتر به‌خاطر دنبالهٔ اعداد فیوناتچی‌اش^۷ معروف

نا تعویض پذیرش، که در آن $ab \neq ba$ می باشد.

هیلبرت، دیوید^{۱۸} (۱۸۶۲ - ۱۹۴۳). هیلبرت که زاده آلمان است و به قریب احتمال با دانشگاه گوتینگن شناخته می شود. یکی از مؤسین ریاضیات قرن بیستم و در بسیاری جهات به وجود آورنده مکتب صورت گرایی ریاضیات است که در ریاضیات محض این قرن نفوذ بسیار داشته است. یکی از دستاوردهای اساسی او در صورت گرایی **مبناهای هندسه**^{۱۹} اوست که برخلاف مبنای آکسیوماتیکی، نسبتاً شهودی تر اقلیدس، در بنا کردن هندسه بر مبنای آکسیوماتیکی محض مطرح شده است. او همچنین سهمی عظیم در آنالیز ریاضی داشت. در سال ۱۹۰۰، در کنگره بین المللی ریاضیات، وی قرن تازه را با مطرح کردن فهرست مشهور ۲۳ مسأله‌ای اش افتتاح کرد - مسأله‌ای که از آن زمان تاکنون ریاضیدانها را به خود مشغول کرده، مبلغ عظیمی از آثار مهم هشتاد سال گذشته را به وجود آورده‌اند. بنابراین، هیلبرت اغلب به عنوان ریاضیدان مطلقاً محض شناخته می شود، اما او رئیس سمینار فیزیک اتمی مشهور گوتینگن، که تأثیر عظیمی بر توسعه نظریه کوانتوم داشت، نیز بود.

□ یادداشتها

1- Fermat, Pierre de	2- Fermat's Little Theorem
3- Fermat's Last Theorem	4- Fibonacci
5- Leonardo of Pisa	6- Bonaccio
7- Fibonacci numbers	8- Fourier, Joseph
9- Galois, Evariste	10- Gauss, Carl Friedrich
11- Disquisitiones Arithmeticae	12- Fundamental Theorem of Arithmetic
13- Fundamental theorem of Algebra	
14- theorema egregium	15- Ceres
16- Gödel, Kurt	17- Hamilton, William Rowan
18- Hilbert, David	19- Foundations of Geometry

گاوس، کارل فردریش^{۱۰} (۱۷۷۷ - ۱۸۵۵). گاوس این حق را دارد که بزرگترین تمام ریاضیدانهای محض در نظر گرفته شود. او سهم عظیمی در بسیاری از قسمتهای دیگر ریاضیات و فیزیک داشت. امتیاز زود آغاز کردن را با تصحیح حسابهای مالی پدرش در سن سه سالگی به دست آورد. در سن ۱۸ سالگی، روش کمترین توانهای دوم (کمترین مربعات) را ابداع کرد. در سن ۲۴ سالگی، آماده چاپ تجسبات حسابی^{۱۱} بود، کتابی که می باید تأثیر عمیقی بر نظریه اعداد داشته باشد. وی هر دو قضیه اساسی حساب^{۱۲} و قضیه اساسی جبر^{۱۳} اثبات کرد. گاوس اساس نظریه رویه های خمیده را به دست داد و طولی نکشید که به جهان شناسی اینشتاین منجر شد. خود گاوس امکان خمیدگی کیهان را در نظر می گرفت کارش در توابع مختلط اساسی بود اما در زمان حیاتش به چاپ نرسید، و به همین علت است که در این مورد به قضیه کوشی اشاره می کنیم. آمارگران، امروزه، آنچه را که به توزیع گاوسی معروف است به کار می برند، و در مغناطیس واحدی به نام گاوس موجود است. طرح و روش آماری و قدرت محاسبه ذهنی اش اجازه داد که مدارهای ستاره های دنباله دار و خرده سیاره ها را از داده های رصدی محدود محاسبه کند، و در این مورد به خصوص با مدار سرس^{۱۵} مرتبط است. فهرست فوق می تواند همچنان ادامه یابد.

گودل، کورت^{۱۶} (۱۹۰۶ - ۱۹۷۸). در ۱۹۳۱، گودل مطلبی را انتشار داد که بسیاری از امیدواریهای منطق ریاضی جدید را بر باد داد. ریاضیدانها در تلاش بودند تا نظریه حساب مقدماتی را بر مبنایی دقیق و صوری قرار دهند. یکی از شرایط لازم در مورد هر دستگاه صوری آن است که خود - سازگار و کامل باشد. گودل نشان داد که سازگاری حساب مقدماتی را نمی توان از داخل خود نظریه اثبات کرد، و به این ترتیب، مفهوم اثبات ناپذیری را مفهومی که در علوم کامپیوتری جدید دارای اهمیت شده، به دست ما سپرد.

همیلتون، ویلیام روان^{۱۷} (۱۸۰۵ - ۱۸۶۵). همیلتون بزرگترین ریاضیدان ایرلند است. وی در کودکی اعجوبه بود. ادعا شده که در سن ۱۳ سالگی می توانست به ۱۳ زبان صحبت کند. در سن ۲۲ سالگی استاد دانشگاه دوبلین «Dublin» شد. دست یافتن اصلی همیلتون در موضوع اپتیک هندسی بود که در مورد آن اساس نظریه ای را بنا نهاد که به پیش بینی نظریه کوانتوم نزدیک شد. کارش در مکانیک عمومی نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. اما در میان ریاضیدانهای محض شاید بیشتر از همه به خاطر نظریه جبری اعداد مختلط اش، اختراع چهارگانه ها و بهره برداری از جبر